

Piotr Bania*

Estymacja stanu w układach liniowych przy skwantowanych pomiarach wyjść

1. Wstęp

Zastosowanie w układach sterowania cyfrowych systemów pomiarowych (przetworniki A/D, enkodery, liczniki itp.) oraz dyskretna reprezentacja liczb w sterownikach i komputerach prowadzi do utraty informacji o obserwowanym obiekcie. Informacja jest tracona w procesie kwantyzacji oraz na skutek procesu próbkowania. Jeżeli amplituda sygnału wyjściowego jest porównywalna z przedziałem kwantyzacji oraz intensywność zakłóceń na wyjściu jest mała w stosunku do przedziału kwantyzacji, to błędy kwantyzacji nie mogą być pominięte. Obserwowany układ jest wtedy nieliniowy, a równanie obserwacji jest nieciągłe względem stanu i zakłóceń. Filtr Kalmana-Bucy (skrót KB) zastosowany do takiego układu generuje obciążoną estymatę stanu. Pierwsze przybliżone wyniki dotyczące estymacji stanu przy skwantowanych pomiarach wyjść w układach z czasem dyskretnym podali Meier *et al.*, 1968, Curry 1970, Clements i Haddad 1972. Z nowszych prac należy wymienić artykuł Sura i Padena (1998) oraz pracę Sviestinsa i Wigrena (2000), której autorzy podają bardzo skomplikowany algorytm estymacji oparty na rozwiązaniu równania Fokkera-Plancka-Kołmogorowa, jednakże w zadaniach wielowymiarowych, algorytm ten wykazuje eksplozję kombinatoryczną.

Podstawowa idea niniejszej pracy jest następująca: korzystając z teorii Onsagera-Mah-lupa (Onsager i Mahlup 1959, Takahashi i Vatanabe 1981, Dürr i Bach 1978) oraz z teorii filtru największej wiarygodności (Hijab 1979, Mortensen 1968, Baras *et al.* 1988) można skonstruować funkcjonal (zależny od pomiarów oraz estymowanych zakłóceń i stanu), którego minimalizacja pozwala otrzymać estymatę stanu (por. Todorov 2008, 2010). Następnie, korzystając z warunków optymalności, wprowadza się równania estymatora.

Praca jest zorganizowana następująco: w części drugiej sformułowano zadanie estymacji oraz wyprowadzono równania estymatora, w części trzeciej pokazano przykłady działania estymatora i porównano jego działanie z działaniem filtru KB. Jeżeli amplituda sygnału wyjściowego oraz intensywność zakłóceń na wyjściu jest duża w stosunku do przedziału

---

* AGH Akademia Górniczo-Hutnicza, Wydział Elektrotechniki, Automatyki, Informatyki i Elektroniki, Katedra Automatyki, al. A. Mickiewicza 30, 30-059 Kraków. E-mail: pba@agh.edu.pl

kwantyzacji, to błędy obu estymatorów są porównywalne i efekty kwantyzacji można pominąć. Przeprowadzone symulacje pokazują, że w zadaniach, w których efekty kwantyzacji są istotne, błąd estymacji stanu jest nawet kilkadziesiąt razy mniejszy niż błąd filtru KB. Artykuł kończy się wnioskami i spisem literatury.

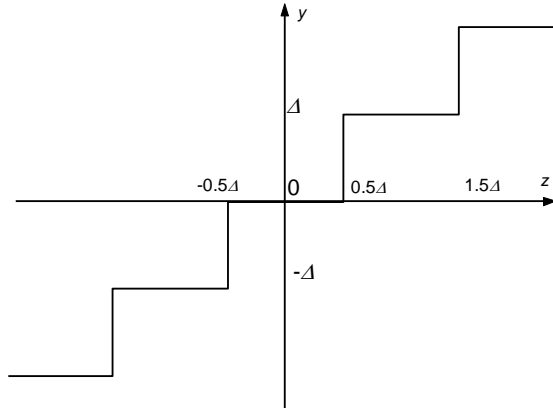
2. Estymacja stanu przy skwantowanych pomiarach wyjść

Niech obiekt będzie opisany układem równań

$$\dot{\tilde{x}} = A\tilde{x} + Bu + L\tilde{w}, \quad \tilde{z} = C\tilde{x} + \tilde{v}, \quad \tilde{y} = Q(\tilde{z}, \Delta), \quad \tilde{x}(0) = \tilde{x}_0, \quad t \geq 0, \quad \Delta > 0, \quad (1)$$

$$\tilde{x}(t) \in R^n, u(t) \in R^r, \tilde{w}(t) \in R^m, \tilde{y}(t) \in \{0, \pm\Delta, \pm 2\Delta, \dots\}.$$

Macierze A , B , L , C mają wymiary odpowiednio $n \times n$, $n \times r$, $n \times m$ i $1 \times n$. Funkcje $\tilde{w}$, $\tilde{v}$ nazywamy zakłóceniami. Będziemy zakładać, że $\tilde{w}$ jest białym szumem Gaussa o macierzy kowariancji $R = R^T > 0$, oraz że zmienna losowa $\tilde{v}(t)$ ma dla każdego $t \geq 0$ rozkład normalny $N(0, \sigma_2)$, $\sigma > 0$. Warunek początkowy $\tilde{x}_0$ ma rozkład Gaussa $N(x_a, P)$, z macierzą kowariancji $P = P^T > 0$ i średnią x_a . Prawostronnie ciągła funkcja Q , której wykres pokazano na rysunku 1, jest charakterystyką kwantyzatora.

Rys. 1. Charakterystyka kwantyzatora

Zmienna losowa $\tilde{z}(t)$ ma rozkład $N(C\tilde{x}(t), \sigma_2)$. Niech k będzie liczbą całkowitą. Prawdopodobieństwo, że zmienna losowa $\tilde{y}(t)$ przyjmie wartość $k\Delta$, pod warunkiem że system (1) jest w stanie $\tilde{x}(t)$, wynosi

$$p(\tilde{y}(t) = k\Delta | \tilde{x}(t)) = \phi\left(\frac{\tilde{y}(t) - C\tilde{x}(t) + 0.5\Delta}{\sigma}\right) - \phi\left(\frac{\tilde{y}(t) - C\tilde{x}(t) - 0.5\Delta}{\sigma}\right) \quad (2)$$

gdzie

$$q(\xi, \alpha) = -\ln \left(\frac{\phi(\xi + \alpha) - \phi(\xi - \alpha)}{2\phi(\alpha) - 1} \right) \quad (3)$$

Dla dalszych rachunków wygodnie jest rozważyć funkcję $q : R \times R^+ \rightarrow R_0^+$

$$\phi(s) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} \int_{-\infty}^s e^{-\frac{1}{2}\xi^2} d\xi \quad (4)$$

Funkcja q jest parzysta, oraz

$$\begin{aligned} q(\xi) &> 0, \xi \neq 0, q(0) = 0, q'(0) = 0, q'(-\xi) = -q'(\xi), \\ q''(\xi) &> 0, q''(-\xi) = q''(\xi) \end{aligned} \quad (5)$$

gdzie, dla prostoty zapisu pominięto drugi argument pisząc $q(\xi)$ zamiast $q(\xi, \alpha)$.

Zakładamy dalej, że model obiektu jest opisany układem równań różniczkowych

$$\dot{x}(\tau) = Ax(\tau) + Bu(\tau) + Lw(\tau), y(\tau) = Cx(\tau), \tau \in [0, t], x(0) = \eta. \quad (6)$$

Równanie (6) ma ustalony warunek końcowy i jest rozwiązywane wstecz w czasie. Na podstawie teorii Onsagera-Mahlua (Onsager i Mahlup 1953, Takahashi i Vatanabe 1981, Dürr i Bach 1978) oraz teorii filtru największej wiarygodności (Hijab 1979, Mortensen 1968, Baras et al. 1988, por. też Todorov 2008, 2010) można postawić hipotezę, że minimalizacja funkcjonału

$$J(t, \eta, w) = \frac{1}{2} |x(0) - x_a|_{p-1}^2 + \frac{1}{2} \int_0^t q(\sigma^{-1}(\tilde{y}(\tau) - Cx(\tau)), 0.5\Delta\sigma^{-1}) + |w(\tau)|_{R-1}^2 d\tau, \quad (7)$$

stanowi dobry punkt wyjścia do konstrukcji estymatora stanu systemu (1). Aby się o tym przekonać, będziemy poszukiwać minimum funkcjonału (7) na trajektoriach systemu (6)

$$\min_{\eta \in R^n, w \in L^2(0, t; R^m)} J(t, \eta, w).$$

Estymatę stanu oznaczamy symbolem $\hat{x}(t)$. Definiujemy funkcję optymalnej jakości

$$V(t, \eta) = \min_{w \in L^2(0, t; R^m)} J(t, \eta, w). \quad (8)$$

Łatwo zauważyć, że estymata stanu minimalizuje funkcję jakości optymalnej

$$\hat{x}(t) = \arg \min_{\eta \in R^n} V(t, \eta). \quad (9)$$

A zatem, jeżeli funkcja V jest różniczkowalna, to jej pochodne znikają w punkcie

$$\nabla V(t, \hat{x}(t)) = 0, t \geq 0. \quad (10)$$

Z teorii sterowania optymalnego (zob. Bellman 1957, Mortensen 1968) wynika, że funkcja jakości optymalnej spełnia równanie Hamiltona-Jacobiego

$$\frac{\partial V}{\partial t} = -\nabla V^T (A\eta + Bu) - \frac{1}{2} \nabla V^T LRL^T \nabla V + q(\sigma^{-1}(\tilde{y} - C\eta), 0.5\Delta\sigma^{-1}), \quad (11)$$

$$V(0, \eta) = \frac{1}{2} |\eta - x_a|_{P^{-1}}^2.$$

Zakładamy, że funkcja V jest dwukrotnie różniczkowalna względem η oraz przyjmujemy oznaczenie $K(t) = \nabla^2 V(t, \hat{x}(t))$. W otoczeniu punktu $\hat{x}(t)$ przyrosty funkcji V mogą być aproksymowane formą kwadratową

$$V(t, \eta) - V(t, \hat{x}(t)) = \frac{1}{2} (\eta - \hat{x})^T K(t) (\eta - \hat{x}) + o(|\eta - \hat{x}|).$$

Korzystając z (10) i (11) można (zob. Baras *et al.* 1988), poprzez bezpośrednie różniczkowanie równania (11) pokazać, że macierz K spełnia równanie Riccatiego

$$\dot{K} = -A^T K - KA - KLRL^T K + \sigma^{-2} q''(\sigma^{-1}(\tilde{y} - C\hat{x}), 0.5\Delta\sigma^{-1}) C^T C, K(0) = P^{-1}.$$

Macierz odwrotną do K oznaczamy symbolem S . Jeżeli $K(t) > 0$, dla $t > 0$, to macierz S spełnia równanie Riccatiego

$$\dot{S} = AS + SA^T + LRL^T - \sigma^{-2} q''(\sigma^{-1}(\tilde{y} - C\hat{x}), 0.5\Delta\sigma^{-1}) SC^T CS, S(0) = P. \quad (12)$$

Wyprowadzimy teraz równanie różniczkowe jakie spełnia estymata stanu $\hat{x}(t)$. Jeżeli funkcja V jest odpowiednio gładka, to z równania (10) mamy

$$\frac{d}{dt} \nabla V(t, \hat{x}(t)) = \nabla \frac{\partial}{\partial t} V(t, \hat{x}(t)) + \nabla^2 V(t, \hat{x}(t)) \frac{d\hat{x}(t)}{dt} = 0, \quad (13)$$

dla prawie wszystkich $t \in R_0^+$.

Korzystając z równania Hamiltona-Jacobiego (11) oraz z (10), dostajemy

$$\begin{aligned} \nabla \frac{\partial V(t, \hat{x}(t))}{\partial t} &= \nabla (-\nabla V(t, \hat{x}(t)))^T (A\hat{x}(t) + Bu(t)) - 0.5 \nabla V(t, \hat{x}(t))^T LRL^T \nabla V(t, \hat{x}(t)) + \\ &\quad + q(\sigma^{-1}(\tilde{y}(t) - C\hat{x}(t)), 0.5\Delta\sigma^{-1}) = \\ &= -\nabla^2 V(t, \hat{x}(t)) (A\hat{x}(t) + Bu(t)) - C^T \sigma^{-1} q'(\sigma^{-1}(\tilde{y}(t) - C\hat{x}(t)), 0.5\Delta\sigma^{-1}). \end{aligned}$$

Stąd oraz z (13)

$$\begin{aligned} \nabla^2 V(t, \hat{x}(t)) \frac{d\hat{x}(t)}{dt} - \nabla^2 V(t, \hat{x}(t))(A\hat{x}(t) + Bu(t)) - \\ - C^T \sigma^{-1} q'(\sigma^{-1}(\tilde{y}(t) - C\hat{x}(t)), 0.5\Delta\sigma^{-1}) = 0. \end{aligned}$$

Pamiętając, że $K(t) = \nabla^2 V(t, \hat{x}(t))$, $S(t) = K(t)^{-1}$, otrzymujemy równania estymatora

$$\dot{\hat{x}} = A\hat{x} + Bu + SC^T \sigma^{-1} q'(\sigma^{-1}(\tilde{y} - C\hat{x}), 0.5\Delta\sigma^{-1}), \hat{x}(0) = x_a \quad (14)$$

$$\dot{S} = AS + SA^T + LRL^T - \sigma^{-2} q''(\sigma^{-1}(\tilde{y} - C\hat{x}), 0.5\Delta\sigma^{-1}) SC^T CS, S(0) = P. \quad (15)$$

Równania (14), (15) są podobne do równań opisujących filtr KB. W przypadku granicznym, gdy $\Delta \rightarrow 0$ mamy

$$\begin{aligned} \lim_{\Delta \rightarrow 0^+} q(\sigma^{-1}(Cx - \tilde{y}), 0.5\Delta\sigma^{-1}) &= 0.5\sigma^{-2}(Cx - \tilde{y})^2, \\ \lim_{\Delta \rightarrow 0^+} q'(\sigma^{-1}(Cx - \tilde{y}), 0.5\Delta\sigma^{-1}) &= \sigma^{-2}(Cx - \tilde{y}), \\ \lim_{\Delta \rightarrow 0^+} q''(\sigma^{-1}(Cx - \tilde{y}), 0.5\Delta\sigma^{-1}) &= \sigma^{-2}. \end{aligned} \quad (16)$$

Zatem dla małych przedziałów kwantyzacji, równania (14) i (15) przechodzą w równania filtru KB.

Wylizanie funkcji q i jej pochodnych. Wylizyśmy pierwsze i drugie pochodne funkcji q oraz podamy wzory asymptotyczne, umożliwiające efektywne obliczanie funkcji q i jej pochodnych dla dużych wartości argumentu ξ . Poprzez dwukrotne różniczkowanie równości $\psi = e^{-q}$, otrzymujemy

$$q' = -\psi' e^q, \quad q'' = (q')^2 - \psi'' e^q, \quad (17)$$

$$\begin{aligned} \psi' &= \frac{e^{-\frac{1}{2}(x+\alpha)^2} - e^{-\frac{1}{2}(x-\alpha)^2}}{\sqrt{2\pi M}}, \quad \psi'' = -\frac{(x+\alpha)e^{-\frac{1}{2}(x+\alpha)^2} - (x-\alpha)e^{-\frac{1}{2}(x-\alpha)^2}}{\sqrt{2\pi M}}, \\ M &= 2\phi(\alpha) - 1. \end{aligned} \quad (18)$$

Powyższe wzory można stosować, gdy $|\xi| \leq \alpha + 6$. Dla $|\xi| > \alpha + 6$, wylizanie wartości funkcji q i jej pochodnych wymaga obliczenia logarytmu bardzo małych liczb. Dla $|\xi| > \alpha + 8$ pakiet MATLAB zgłasza komunikat *error: log of zero*. Aby ominąć ten problem, przy wylizaniu funkcji q i jej pochodnych można stosować następujące wzory asymptotyczne.

$$q(\xi) \approx \frac{1}{2}(\xi - \alpha)^2 + \ln(\xi - \alpha) - \ln R(\xi, \alpha) + \ln(\sqrt{2\pi M}), \quad (19)$$

$$q'(\xi) \approx (\xi - \alpha) \frac{1 - e^{-2\alpha\xi}}{d(\xi, \alpha)}, \quad (20)$$

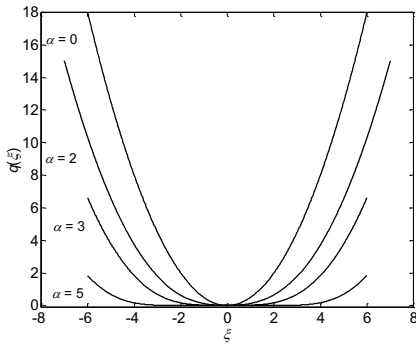
$$q''(\xi) \approx \frac{c(\xi - \alpha) + (\xi - \alpha)^2 e^{-2\alpha\xi} \left(\frac{(\xi - \alpha)b(\xi + \alpha)}{\xi + \alpha} + e^{-2\alpha\xi} - 2 \right)}{d(\xi, \alpha)^2} + \frac{(\xi^2 - \alpha^2)e^{-2\alpha\xi}}{d(\xi, \alpha)}, \tag{21}$$

$$d(\xi, \alpha) = b(\xi - \alpha) - \frac{(\xi - \alpha)b(\xi + \alpha)}{\xi + \alpha} e^{-2\alpha\xi},$$

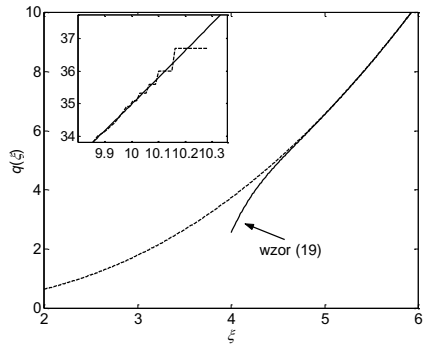
$$b(z) = 1 - \frac{1}{z^2} + \frac{3}{z^4} - \frac{15}{z^6} + \dots + \frac{(-1)^N 1 \cdot 3 \cdot 5 \cdot \dots \cdot (2N - 1)}{z^{2N}},$$

$$c(z) = 1 - \frac{3}{z^2} + \frac{15}{z^4} \dots + \frac{(-1)^{N+1} 1 \cdot 3 \cdot 5 \cdot \dots \cdot (2N - 1)}{z^{2N-2}}, \xi > \alpha > 0.$$

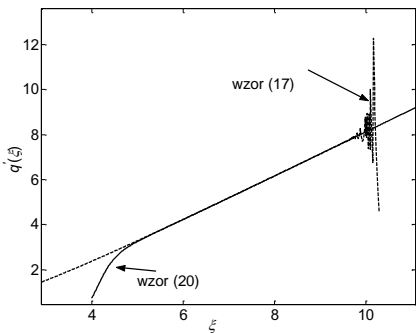
a)

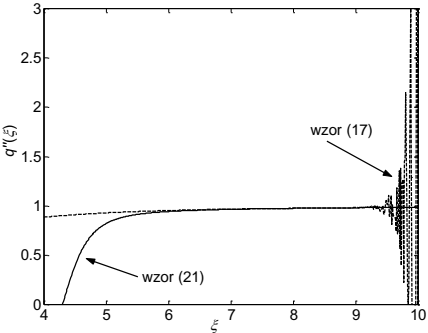
b)

c)

d)

Rys. 2. Funkcja q dla różnych wartości α (a). Funkcja q i jej przybliżenie asymptotyczne dla $\alpha = 2, N = 6$ (b). Pochodne funkcji q i ich przybliżenie asymptotyczne (c, d). Obliczenia wykonano w programie Matlab. Na rysunkach b, c, d) widoczne narastanie błędów numerycznych

Powyższe wzory można wyprowadzić, korzystając z rozwinięcia

$$\frac{1}{\sqrt{2\pi}} \int_x^\infty e^{-\frac{1}{2}\xi^2} d\xi \approx \frac{e^{-\frac{1}{2}x^2} b(x)}{\sqrt{2\pi x}}, \quad x > 0,$$

podanego w pracy (Abramovitz i Stegun 1970, s. 932, wzór 26.2.12). Wyrażenie (19) nie zawiera logarytmu małych liczb. Ze wzoru (19) wynika, że dla dużych wartości ξ , funkcja q jest w przybliżeniu kwadratowa. Dla $\xi < 0$ korzystamy z własności $q(-\xi) = q(\xi)$, $q'(-\xi) = -q'(\xi)$, $q''(-\xi) = q''(\xi)$. Wystarczającą dokładność przybliżenia uzyskuje się dla $N \geq 2$, $|\xi| > \alpha + 6$.

3. Przykłady

Działanie filtru (14), (15) porównamy z działaniem filtru Kalmana-Bucy'ego. Średni błąd estymacji za pomocą estymatora (14), (15) i średni błąd filtru KB definiujemy odpowiednio, jako

$$E_Q = \sqrt{\frac{1}{T} \int_0^T |\hat{x}(t) - x(t)|^2 dt}, \quad E_{KB} = \sqrt{\frac{1}{T} \int_0^T |\hat{x}_{KB}(t) - x(t)|^2 dt} \quad (22)$$

gdzie przez $\hat{x}_{KB}$ oznaczyliśmy estymatę stanu uzyskaną za pomocą filtru KB z tymi samymi warunkami początkowymi co filtr (14), (15) i obiekt. Do przeprowadzenia symulacji będziemy używać stochastycznej metody Rungego-Kutty. Równaniu (1) odpowiada stochastyczne równanie różniczkowe

$$dx = (Ax + Bu)dt + Ldw \quad (23)$$

Rozwiązanie tego równania można przybliżać za pomocą następującego schematu różnicowego.

Dane:

- x_0 – wektor losowy o znanym rozkładzie,
- $\Delta t > 0$ – okres dyskretyzacji czasu,
- k_{max} – maksymalna liczba kroków czasowych.

Dla $k = 0, 1, 2, \dots, k_{max}$

1) Wygeneruj wektor losowy $\Delta w_k(0, R\Delta t)$

2) Oblicz

$$K_1 = \hat{f}(t_k, x_k, \Delta w_k, \Delta t)\Delta t,$$

$$K_2 = \hat{f}(t_k + 0.5\Delta t, x_k + 0.5K_1, \Delta w_k, \Delta t)\Delta t,$$

$$\begin{aligned} K_3 &= \hat{f}(t_k + 0.5\Delta t, x_k + 0.5K_2, \Delta w_k, \Delta t)\Delta t, \\ K_4 &= \hat{f}(t_k + \Delta t, x_k + K_3, \Delta w_k, \Delta t)\Delta t, \\ x_{k+1} &= x_k + \frac{1}{6}(K_1 + 2K_2 + 2K_3 + K_4) \end{aligned}$$

3) Podstaw $k \rightarrow k + 1$ i idź do 1,

przy czym

$$\hat{f}(t, x, \Delta w, \Delta t) = (Ax(t) + Bu(t)) + L\Delta w / \Delta t.$$

Schemat ten jest zbieżny do procesu stochastycznego będącego rozwiązaniem równania (23), a rząd zbieżności wynosi 2 (zob. np. Wilkie 2004, Sobczyk 1993 s. 343). Schematy stochastyczne wyższego rzędu można konstruować w analogiczny sposób na bazie schematów deterministycznych. Rząd zbieżności schematu stochastycznego jest o połowę mniejszy niż rząd odpowiedniego schematu deterministycznego.

Przykład 3.1. Rozważamy system

$$\dot{\tilde{x}} = -\tilde{x} + u + \tilde{w}, \tilde{y} = Q(\tilde{x} + \tilde{v}, \Delta), u = 4.5 \sin(t), \tilde{x}_0(x_a, P)$$

przy czym

$$R = 0.0025, \sigma = 0.01, \Delta = 3, x_a = 1, P = 0.01.$$

Korzystając z (14) i (15) mamy następujące równania filtru

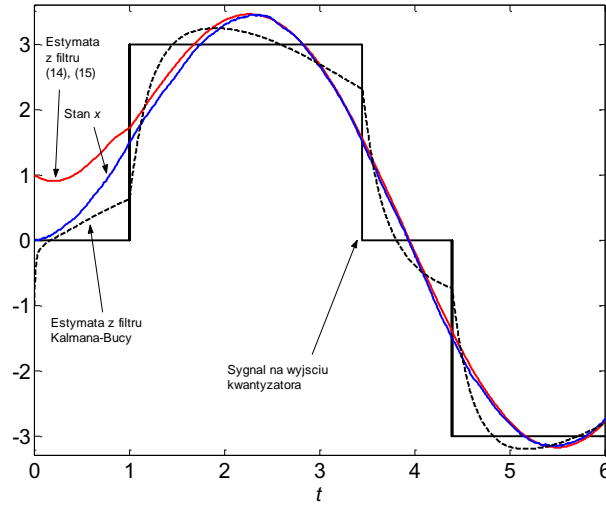
$$\begin{aligned} \dot{\hat{x}} &= -\hat{x} + u + sq'(\tilde{y} - \hat{x}, 150), \hat{x}(0) = 1, \\ \dot{s} &= -2s + 0.0025 - 10^4 q''(\hat{x} - \tilde{y}, 150)s^2, s(0) = 0.01. \end{aligned}$$

W symulacjach przyjęto okres dyskretyzacji czasu $\Delta t = 0.003$. Na rysunkach 3 i 4 porównano działanie filtru (14), (15) z działaniem filtru KB. Średnie błędy estymacji oszacowane na podstawie długookresowych symulacji zestawiono w tabeli 1.

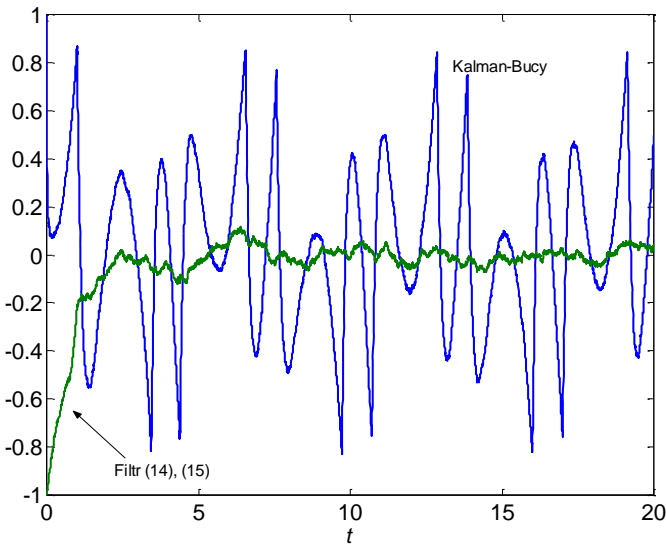
Tabela 1
Średnie błędy estymacji

σ	E_{KB}	E_Q	E_{KB}/E_Q
0.01	0.341	0.0334	10.2
0.05	0.0600	0.0371	1.62
1.0	0.0314	0.0314	0.999

Rys. 3. Porównanie działania filtru (14), (15) z działaniem filtru Kalmana-Bucy'ego

Rys. 4. Błąd estymacji stanu filtrem (14), (15) i filtrem Kalmana-Bucy'ego

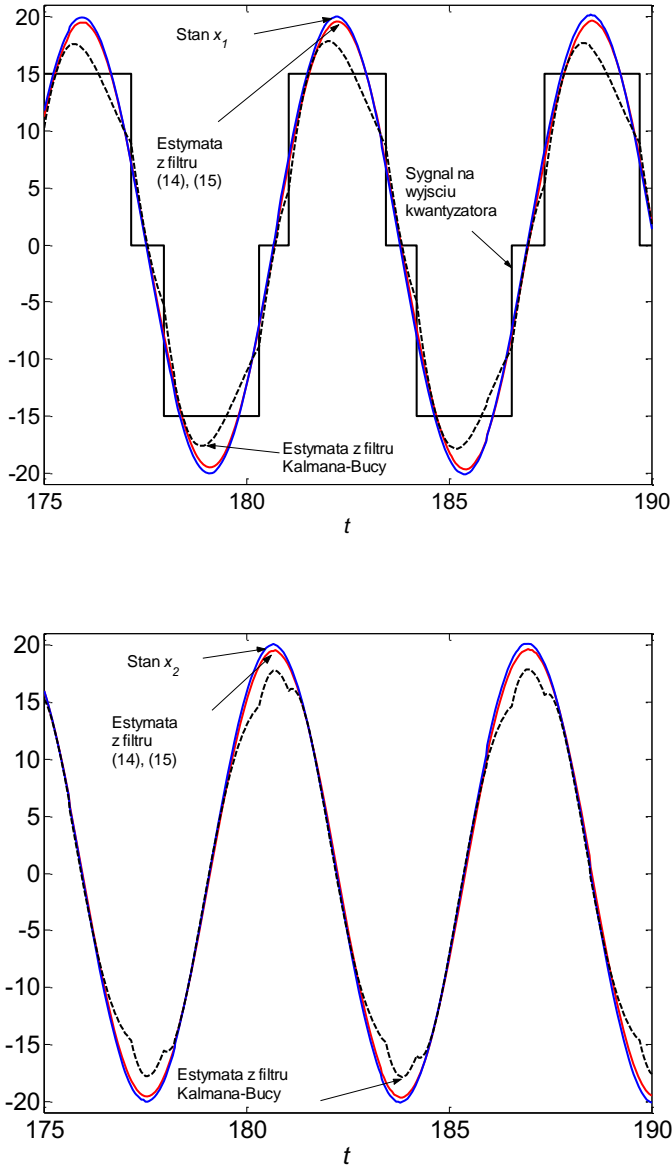
Przykład 3.2. Rozważamy oscylator harmoniczny opisany równaniami

$$\dot{\tilde{x}}_1 = \tilde{x}_2, \dot{\tilde{x}}_2 = -\tilde{x}_1 + \tilde{w}, \tilde{y} = Q(\tilde{x}_1 + \tilde{v}, \Delta),$$

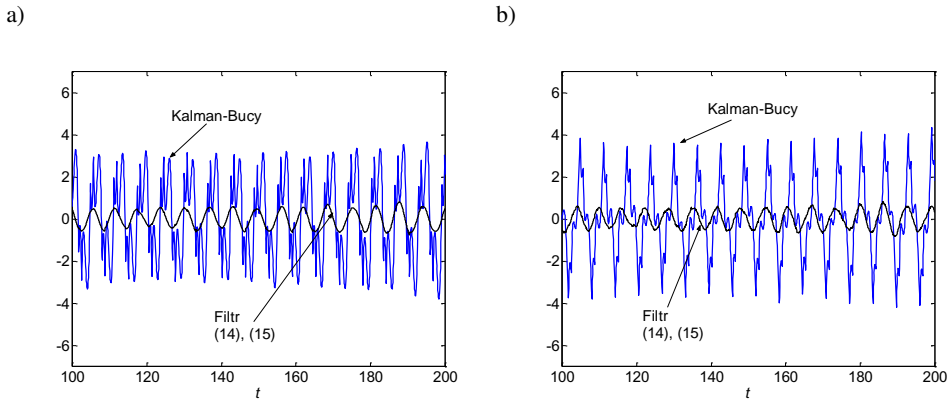
przy czym

$$R = 0.0064, \sigma = 0.0025, \Delta = 15, x_a = [20, 0]^T, P = \text{diag}([0.1, 0.05]).$$

W symulacjach przyjęto okres dyskretyzacji czasu $\Delta t = 0.05$. Na rysunkach 5 i 6 porównano działanie filtru (14), (15) z działaniem filtru KB. Na podstawie długookresowej symulacji oszacowano $E_{KB} = 1.87$, $E_Q = 0.38$, a zatem średni błąd filtru (14), (15) jest około pięć razy mniejszy niż błąd filtru KB.

Rys. 5. Porównanie działania filtru (14), (15) z działaniem filtru Kalmana-Bucy'ego

Rys. 6. Błąd estymacji pierwszej (po lewej) i drugiej (z prawej) składowej stanu filtrem (14), (15) i filtrem Kalmana-Bucy'ego

Przykład 3.3. Rozważmy zadanie estymacji położenia i prędkości kątowej silnika prądu stałego za pomocą enkodera o małej rozdzielczości. Załóżmy, że na wale silnika umieszczony jest enkoder generujący 32 impulsy na jeden obrót wału. Zatem przedział kwantyzacji wynosi 11.25° . Równania systemu są następujące

$$\dot{\hat{x}}_1 = \hat{x}_2, \dot{\hat{x}}_2 = -0.25\hat{x}_2 + 0.25(u + \tilde{w}), \hat{y} = Q(\hat{x}_1 + \tilde{v}, \Delta),$$

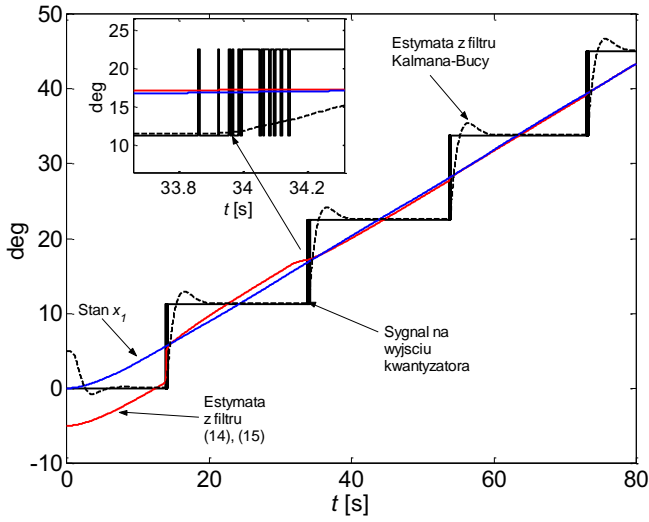
przy czym

$$R = \sigma^2 = 10^{-6}, \Delta = 2\pi/32, x_a = [0, 0]^T, P = \text{diag}([10^{-6}, 10^{-6}]), u(t) = 0.01, t \geq 0.$$

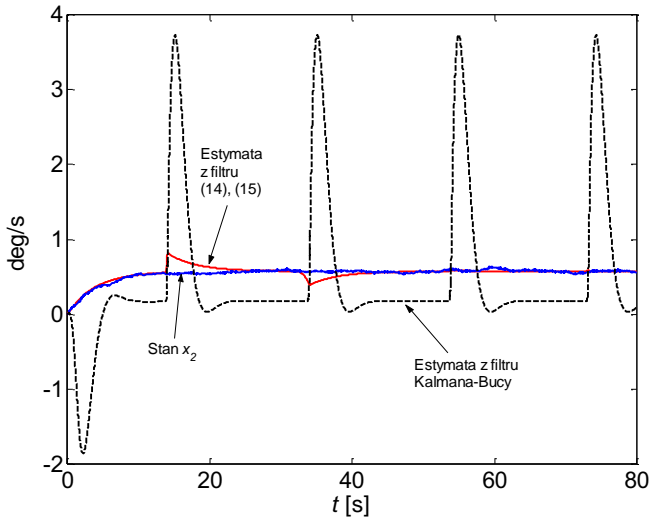
Na rysunkach 7 i 8 porównano działanie filtru (14), (15) z działaniem filtru Kalmana-Bucy'ego.

Przyjęto okres dyskretyzacji czasu $\Delta t = 0.005$. Warunki początkowe dla filtru (15), (16) i filtru KB wynosiły odpowiednio $\hat{x}(0) = [-5, 0]^T$, $\hat{x}_{KB}(0) = [5, 0]^T$. Długookresowe symulacje dają oszacowanie $E_{KB} = 4.217$, $E_Q = 0.1154$, $E_{KB}/E_Q = 36.53$. A zatem filtr (14), (15) ma około trzydzieści sześć razy mniejszy błąd niż filtr KB.

Trudności przy numerycznym rozwiązywaniu równań filtru. Jeżeli intensywność szumu na wyjściu (parametr σ) jest mała, to układ równań (14), (15) staje się źle uwarunkowany (*stiff*). Zjawisko to, zaobserwowane we wszystkich analizowanych przykładach, jest typowe dla filtrów Kalmana. W celu ominięcia trudności, do całkowania równań filtru zastosowano metodę Radau 5 (Hairer i Wanner 1993). Ponadto początkowa macierz kowariancji powinna mieć możliwie mały wyznacznik. Dobre wyniki uzyskuje się przyjmując $S(0) = 10^{-6}I$.

Rys. 7. Porównanie działania filtru (14), (15) z działaniem filtru Kalmana-Bucy’ego. Estymacja położenia

Rys. 8. Porównanie działania filtru (14), (15) z działaniem filtru Kalmana-Bucy’ego. Estymacja prędkości kątowej

4. Wnioski

W pracy przedstawiono estymator stanu dla układów liniowych stacjonarnych przy skwantowanych pomiarach wyjść. Zalety estymatora ujawniają się wyraźnie, gdy amplituda sygnału wyjściowego staje się porównywalna z przedziałem kwantyzacji. W rozważanych przypadkach średni błąd estymacji był kilka do kilkudziesięciu razy mniejszy niż średni błąd standardowego filtru KB. Jeżeli stosunek Δ/δ jest mały, to stosowanie filtru (14), (15) staje się nieuzasadnione, gdyż dużo prostszy w implementacji filtr KB daje porównywalne błędy (zob. tab. 1, oraz wzór (16)). Rozważany estymator może znaleźć zastosowanie w zadaniach, w których wyjścia obiektu przyjmują wartości w zbiorze przeliczalnym, a pomiary dokonywane są z bardzo małą rozdzielczością (np. estymacja małych prędkości i przemieszczeń w serwomechanizmach). Na skutek utraty informacji w kwantyzatorze estymata stanu jest obciążona i nawet przy braku zakłóceń, błąd estymacji nie musi zmierzać do zera. Ze względu na złe uwarunkowanie równań, filtr (14), (15) jest trudny w implementacji i wymaga stosowania zaawansowanych metod całkowania układów typu *stiff*. Należy jednak podkreślić, że w pewnych przypadkach, błędy estymacji mogą być nawet kilkadziesiąt razy mniejsze niż błędy standardowego filtru KB.

Literatura

- [1] Abramovitz M., Stegun I. (1970). *Handbook of Mathematical Functions*. 9th edition, Dover publications.
- [2] Baras J.S., Bensoussan A., James M. R. (1988) *Dynamic observers as asymptotic limits of recursive filters: Special cases*. SIAM J. Appl. Math., 48 (1988), 1147–1158.
- [3] Bellman R. (1957). *Dynamic programming*. Princeton University Press.
- [4] Curry, R.E., Vander Velde, W.E., Potter, J.E. (1970). *Nonlinear estimation with quantized measurements-PCM, predictive quantization, and data compression*. IEEE Transactions on Information Theory, IT-16 (2).
- [5] Dürr D., Bach A. (1978). *The Onsager-Machlup Function as Lagrangian for the Most Probable Path of a Diffusion Process*. Commun. Math. Phys. 60, 153–170.
- [6] Hairer i Wanner (1993). *Solving Ordinary Differential Equations vol. I, II*. Springer-Verlag Berlin Heidelberg.
- [7] Hijab O.B. (1979). *Minimum energy estimation*. Ph.D. dissertation, Univ. California, Berkeley.
- [8] Keenan J.C., Lewis J.B. (1976). *Estimation with quantized measurements*. In IEEE conference on decision and control (CDC).
- [9] Klements K.A., Haddad R.A. (1972). *Approximate estimation for systems with quantized data*. IEEE Transactions on Automatic Control, 235–239.
- [10] Meier L.R., Larson R.E., Korsak A.J. (1968). *Optimal filtering with quantized data*. Proc. Joint Automatic control conference, 213–223.
- [11] Mortensen R.E. (1968). *Maximum-likelihood recursive nonlinear filtering*. JOTA, vol. 2, 386–394.
- [12] Onsager L., Machlup S. (1953). *Fluctuations and irreversible processes I, II*. Phys. Rev. 91, 1505; 91, 1512

- [13] Sobczyk L. (1993). *Równania momentów w stochastycznych układach dynamicznych*. PWN, Warszawa.
- [14] Sur J., Paden B.E. (1998). *State observer for linear time invariant systems with quantized output*. Journal of Dynamical Systems, Measurements and Control, 120, 423–426.
- [15] Sviestins E., Wigren T. (2000). *Optimal recursive state estimation with quantized measurements*. IEEE Trans. on Automatic Control, 45(4):762–767.
- [16] Takahashi Y., Watanabe S. (1981). *The probability functional (Onsager-Machlup function) of stochastic processes*. Springer Lecture Notes in Mathematics, 851, 433–463.
- [17] Takahashi Y., Watanabe S. (1981). *The probability functional (Onsager-Machlup function) of stochastic processes*. Springer Lecture Notes in Mathematics, 851, 433–463.
- [18] Todorov E. (2008). *General duality between optimal control and estimation*. In proceedings of the 47th IEEE Conference on Decision and Control, pp. 4286–4292. <http://www.cs.washington.edu/homes/todorov/papers/duality.pdf>
- [19] Todorov E. (2010). *Finding the Most Likely Trajectories of Optimally-Controlled Stochastic Systems*. Preprint <http://www.cs.washington.edu/homes/todorov/papers/maximum.pdf>
- [20] Wilkie J. (2004). *Numerical methods for stochastic differential equations*. Physical Review E, 70, 017701.